

26. Chaika V. (2018) Development of cultural and musical centers of the Ukrainian diaspora in North America in the late XX – early XXI centuries. *Scientific notes of TNU named after VI Vernadsky*. Series. Historical sciences. Volume 29 (68). № 2. P. 26–30. [in Ukrainian].

27. Shlepakov A. (1960) M. Ukrainian labor emigration to the United States and Canada (late nineteenth – early twentieth century.). Kyiv: Vydavnytstvo Akademii nauk Ukrainskoi RSR. [in Ukrainian].

УДК 784.4.011.26.03:398.8:392.5

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-31-2-4>

Надія Анатоліївна Лисевич

ORCID: 0000-0002-1794-3510

аспірантка кафедри музикознавства та хорового мистецтва

факультету культури та мистецтва

Львівського національного університету імені Івана Франка

lisevichnadia@gmail.com

КУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ ЕТНІЧНИХ УКРАЇНЦІВ ПІВДЕННОЇ БЕССАРАБІЇ З ІНШИМИ НАРОДАМИ (НА ПРИКЛАДІ ВЕСІЛЬНОГО ОБРЯДУ)

Мета роботи – дослідження весільного обряду етнічних українців Південної Бессарабії, виокремлення питомих елементів ритуалу від культури інших народів. **Методологія дослідження** спирається на комплексний метод, що включає принципи історизму, порівняльної типології. Використання комплексного методу, цілісного опису об'єктів є обов'язковим для дослідження, тому що розкриває взаємопов'язаність елементів, притаманну фольклору. **Наукова новизна** – розгляд культури етнічних українців Південної Бессарабії як контактної з культурою інших народів; спроба осмислити символічність елементів, атрибутів весілля насамперед української традиції, вивчення культури бессарабської української традиції в комплексі з традиціями інших, сусідніх, народів. Дослідженню передувала фольклористична експедиція селами та містечками Бессарабії (колишні Кілійський, Татарбунарський, Саратський райони Одеської області), воно здійснювалося як за аналітичним опрацюванням уже опублікованих матеріалів науковців і збирачів фольклору, так і за матеріалами власних польових досліджень. **Висновки.** Культура Південної Бессарабії – це самотутнє явище, що потребує комплексного підходу до вивчення. Музичний обрядовий фоль-

клор етнічних українців знаходиться на перетині культур етнічних регіонів України (Київщина, Слобожанщина, Поділля) та культури інших народів. Найбільш глибокими культурними взаємозв'язками відрізняються українська та молдовська культура. Це більшою мірою стосується культурологічного й етнографічного аспектів. Наприклад, слова «папушоя», «бринзя», «клака», «кошара» є запозиченими в молдован; мамалига, вертута є молдавськими стравами. Якщо розглядати музичну культуру, то доволі поширеним є явище, коли літературний компонент фольклору (його ідея, сюжет) збігаються в обох культурах. Щодо музичного компоненту, то кожному народу, незважаючи на тривале проживання на одній території, вдалося зберегти самобутність та автотонність (відмінні ритмічні структури, лади).

Ключові слова: Південна Бессарабія, весільний обряд, нанашули, етнічні українці, фольклор, пісня.

Lysevych Nadiia Anatoliivna, Postgraduate Student at the Department of Musicology and Choral Arts of the Faculty of Culture and Arts of Ivan Franko National University of Lviv

Cultural ties ethnic Ukrainian South Bessarabia with other people (for example wedding ceremony)

The aim of the research is to study the wedding ceremony of ethnic Ukrainians in Southern Bessarabia and to separate specific elements of the ritual from other peoples' culture. The research methodology is based on a complex method that includes the principles of historicism and comparative typology. The use of a complex method, a coherent description of objects is compulsory for this research, because it reveals the interconnection between the elements specific for folklore. Scientific novelty is in considering the culture of ethnic Ukrainians of Southern Bessarabia as a contact with other peoples' culture; an attempt to reflect on the symbolism of the elements and attributes of the wedding, first of all in the Ukrainian tradition; the study of the culture of the Bessarabian Ukrainian tradition in combination with the traditions of other, neighboring peoples. The research was preceded by a folklore expedition in the villages and towns of Bessarabia (former Kiliya, Tatarbunary, Saratsky districts of Odessa region). Conclusions: the culture of Southern Bessarabia is a unique phenomenon that requires a complex approach of research. Music ritual folklore of ethnic Ukrainians is at the intersection of cultures of ethnic regions in Ukraine (Kyiv, Slobozhanshchyna, Podillya regions) and other peoples' cultures. Ukrainian and Moldovan culture have the deepest cultural bonds. This relates especially to cultural and ethnographic aspects. For example, the words "papushoya", "brynzia", "klaka", "koshara" are borrowed from Moldovans; mamalyha, vertuta are Moldovan dishes. If we consider musical culture, it is quite common phenomenon when the literary component of folklore (its idea, plot) coincide in both cultures. As the musical component is concerned, each nation, despite the long residence in one area, managed to preserve their identity and autochthony (various rhythmic structures, frets).

Key words: Southern Bessarabia, wedding ceremony, nanashuli, ethnic Ukrainians, folklore, song.

Актуальність теми дослідження. Південна Бессарабія – багатоетнічний регіон, на території якого проживають етнічні українці, молдовани, болгары, гагаузи, росіяни, роми та ін. Це вплинуло на розвиток культури й фольклору етнічних українців. Щоби зрозуміти причини виникнення деяких традицій, звичаїв, фольклорних форм, мотивів, нетипових для українського етносу, що побутують зараз в ареалі етнічних українців південної Бессарабії, варто брати до уваги історію, етнопсихологію, культурні особливості народів, які проживають поряд і перебувають у постійному еко-номічному, соціальному, політичному, культурному контакті з українцями. Тому порівняльний аналіз обрядових дійств різних народів, одним і найбільш збереженим із яких є весілля, дає змогу краще пізнати суть культурних явищ, причини побутування певних фольклорних форм, традицій і звичаїв українців.

Мета дослідження. Незважаючи на те що етнічні українці Бессарабії були переселені із Центральної України та Слобожанщини, українське весілля Бессарабії має низку особливостей, відмінних від традицій будь-якого етнокультурного регіону України. Це є наслідок контактів українців одного етнічного регіону з вихідцями з іншого та сусідства з іншими етнічними спільнотами.

Тому мета дослідження – вивчення культурних взаємовідносин українського та сусідніх йому етносів. Це дасть змогу виокремити питомий елемент культури етнічних елементів і глибше зрозуміти суть та ідею запозичених елементів.

Наукова новизна. Довгий час етнічні українці Буджака перебували поза полем досліджень науковців (можливо, через побутування думки, що українська культура, яка досліджується на базі центральних регіонів, є достатньо вивченою та відомою). Але українські звичаї, традиції, побут, світогляд, принесені з ареалу проживання до Бессарабії, продовжували видозмінюватися, запозичувати нові фольклорні форми, елементи й розвиватися своїм шляхом. Тому зараз культура та фольклор (її важлива частина) етнічних українців Південної Бессарабії відрізняється від культури інших етнічних регіонів України. Це, як зазначено вище, є наслідком тривалих контактів переселених у кінці XVIII – на початку XIX століть українців як із болгарами, молдованами, росіянами, гагаузами, так і з представниками українського етносу, але іншого етнокультурного регіону.

У 90-х роках ХХ ст. з'явилися публікації досліджень українців Придунав'я (В. Телеуця, А. Шабашов), збірки буджацького фольклору (К. Смалъ). Продовжувалися фольклористичні дослідження болгарської (Я. Конєва), липованської (А. Соколова), молдавської (Я. Мироненко), гагаузької (Л. Покровська) традицій. Більшість досліджень є моноетнічними, присвяченими вивченню культури конкретного народу. Але, щоб зрозуміти суть обрядів, символів та ідей, відокремити напливові від питомої частки фольклору, пласт традиційної музики, як і культури загалом, варто розглядати цілісно, у контексті побутування інших традицій. Особливо це стосується регіонів, які є спільними територіями проживання для багатьох народів (Закарпаття, Бессарабія). Лише комплексний підхід підведе дослідників ближче до розуміння такого явища, як фольклор. Публікації порівняльного музикознавства на цей момент існують (Я. Мироненко), але в незначній кількості. Тому робота робить спробу наблизитися до заповнення цієї прогалини.

Виклад основного матеріалу. Моноетнічне дослідження фольклору нерозривно пов'язане з інтеретнічним, тобто культуру етнічних українців варто розглядати в комплексі з культурою інших народів, що проживають на цій території. [5, с. 34] Однією з традицій, що присутня в кожного народу, є весілля. Весільний обряд українців Південної Бессарабії (південна частина Одеської області) є найбільш збереженим і відтворюваним на цей момент. У ході власних польових досліджень та опрацювання публікацій К. Смалъ, О. Ануфрієва, Я. Мироненка, Л. Покровської нами проаналізовано структуру та наповненість весільного дійства, самобутні й запозичені елементи обряд, символи, якими наповнений цей ритуал.

Українська спільнота, що проживає на території Південної Бессарабії, має соціокультурні міжетнічні зв'язки з болгарями, молдованами, росіянами, меншою мірою з гагаузами, албанцями, ромами, євреями. Це, з одного боку, спричинило обмін традиціями, взаємопереплетення елементами обряду, а з іншого – сприяло збереженню самобутності звичаїв і певній консервації форм ареалу, з якого переселилися українці [8, с. 71]. Так як заселення Буджака та Придунав'я було складним довготривалим історичним процесом (ця територія заселялася протягом століть вихідцями з різних регіонів України, Болгарії, Балкан, Росії, Молдови), то кожне село, місто має власні традиції, мовно-лінгвістичні особливості й відмін-

ності в проведенні весілля зокрема. Наприклад, с. Плахтіївка Саратського району Одеської області, засноване 1830 р. переселенцями з Катеринославщини (Кіровоградська область), с. Приморське (Білгород-Дністровський р-н) у 1815 році заснували козаки Задунайської Січі, корінне населення м. Татарбунари – вихідці з Наддніпрянщини [1, с. 8] (переселення 1816–1818 рр.), більшість жителів с. Білолісся Білгород-Дністровського р-ну – нащадки усть-дунайських і задунайських козаків. Тому говорити про єдиний «бессарабський» варіант українського весілля важко. Жителі сіл чи містечок зберегли той варіант обряду, який був розповсюджений на їхній «великій батьківщині», тобто місцевості, звідки вони прийшли на Бессарабію. Фактор багатоетнічності Південної Бессарабії теж вплинув на ритуал створення нової сім'ї (в обряді з'явилися елементи культури сусідніх народів). Але на загальний хід дійства вони впливу не мали.

Український, молдавський, гагаузький, болгарський і російський весільні обряди мають схожу структуру, символи, ідеї. Усі вони складаються з передвесільного, весільного та післявесільного етапів, найчастіше святкуються три дні, головними дійовими особами (активними учасниками, організаторами) є друзі, близькі родичі наречених. Усюди існує ідея «переходу» молодих і їхніх батьків з одного стану в інший, що проглядається в символічних ритуалах (омовіння), зміні зовнішнього вигляду (покривання хусткою, зміна одягу) та піснях, що супроводжують дійство. Наприклад, в українській традиції по приходу молодої в дім молодого вона переймала господарювання на себе. Колишня господиня – мати молодого – могла лише дати пораду, указівку. Яскраво це ілюструє пісня:

*«Тобі мати не журитися,
Тобі мати веселитися,
На припічку сісти
Та й порядочок вести»* [2].

Момент перекладання господарських функцій на молоду представлений і в молдавській традиції, коли на другий день весілля вранці новоспечена дружина зустрічає гостей у простому вбранні, у фартусі та пригощає їх сніданком.

Як сказано вище, загальна структура та ідея весілля в народів Бессарабії збігається, але елементи ритуалів, термінологія, костюми, атрибути й особливо музичне оформлення різняться. Однак український обряд весілля на Бессарабії увібрав у себе

деякі елементи молдавського та меншою мірою болгарського, гагаузького й російського (найменше) весільних дійств.

У молдован українці Бессарабії запозичили інститут нанашулів і нанашок. У перекладі з молдавської «папа» означає хрещена мати. Нанашул і нанашка – «вінчальні батьки» – сімейна пара, яка вінчала молоде подружжя в церкві та виконувала низку важливих функцій у світському святкуванні. Наприклад, у с. Новоселиця (Білгород-Дністровський р-н) перед першою шлюбною нічтю нанашка разом з іншими жінками роздягала наречену (перевдягала її в інший одяг перед сном), покривала голову хусткою та перев'язувала руки молодих рушником, що символізувало подальше спільне життя, «щоб вони вже весь вік були разом» [3]. Уранці на другий день саме нанашка засвідчувала присутнім чесність нареченої, пов'язуючи гостям на одяг червоні бавовняні нитки (паралельно існувала традиція прикрашати «шишку» – весільний хліб – червоною стрічкою й танцювати з нею). Нанашулів на другий день перев'язували рушниками, а вони поштували (пригощали) все весілля принесеним із собою вареним вином. Дійство супроводжувалося співами:

*«Десь у нас була вінчальна мати,
Обіцяла вареної горілочки дати,
Сирова не такая,
Вареная на животик здорова»* [3].

Нанашулів поважали та прислухалися до них, у нанашули намагалися брати щасливу заможну пару. Під час застілля гості не раз зверталися до нанашулів:

*«Нанашуле, божий пане,
Обідайте з нами
Хліб пшеничний, мед солодкий,
На столі красное вино
Обідайте (всі здорові)»* [3].

Інститут нанашулів залишається важливим та актуальним і сьогодні. Після народження першої дитини вінчальних батьків, як правило, беруть за хрещених батьків.

Ще одним спільним елементом в українській і молдавській традиціях є танці з квіткою в переддень весілля. Увечері перед весіллям майбутні дружки (на Бессарабії вони називаються бояри) приходили до дружок, які в цей час робили паперові квіти. Кожна з дівчат брала виготовлену власноруч квітку (у молдован ставили їх на тарілку) та під супровід музикан-

тів, які обов'язково були присутніми, починали танцювати з квіткою перед потенційним боярином. Хлопець мав викупити квітку. Після того, як запропонована сума грошей влаштувала дівчину, вона чіпляла квітку дружбі на груди й цілувала його.

Спільним є звичай, коли вбрана молода встає з подушки, на якій сиділа, а незаміжні дівчата намагаються зайняти її місце.

Як в українців, так і в молдован існує традиція ламання калача над головою молодої. За словами В. Телеуци [8, с. 76], калач символізував перехід молодої з однієї сім'ї в іншу (с. Першотравневе Ізмаїльського р-ну).

Якщо говорити про точки перетину української та болгарської культур на Бессарабії, то їх менше, ніж із молдованами. Важлива роль в українському та болгарському святкуванні відводиться вину. Розпиття могоричу як знак укладеної угоди присутній протягом усієї церемонії від сватання до поправок. Незважаючи на те що в усіх піснях (українських весільних) згадується горілка («Ой де ж та комірка, що пахне горілка»), очевидці говорили, що пили більшою мірою саме вино [3]. Але це, скоріше, не культурне запозичення традицій в інших народів, а економічно виправдані мотиви, адже Бессарабія – край виноробства.

Цікавою є традиція, що простежується в українській, молдавській і російській (росіяни-старообрядці) культурах – купання та катання батьків, що одружили останню дитину. Це відбувається на третій день. У селах Білолісся, Новоселиця, Лиман, Новоселівка (етнічно молдавське село) батьків переодягають у молодих, готують для них катигу (маленький двоколісний віз) з віською, на дно якої під соломомо ховають камінь, і возять «молодих»-батьків по всьому селу. Значення цього дійства очевидці пояснити не можуть, хоча схильні думати, що це символізує початок нового безтурботного періоду життя в батьків.

У м. Вилково (етнічні росіяни-старообрядці) та українському селі Плахтіївка (вихідці з Катеринославщини) існує традиція купання батьків. У Вилково їх везуть до Дунаю, у Плахтіївці ж набирають велику ванну води, кидають туди квіти, монети, садять батьків і «купають» їх (при цьому сміються, «чистять» спини залізними ланцюгами). Як і в попередньому варіанті, це дійство є символом очищення та переходу на новий життєвий етап.

Вищеописані елементи весільного обряду не є єдиними спільними рисами між традиціями різних народів. Всюди є обрядовий хліб, навколо якого існує низка звичаїв, пісень, вірувань і пісень, що супроводжують елементи обряду з хлібом, калачем, короваєм. Наприклад, гагаузи під час вимішування тіста до обрядових хлібів співають пісню «Хамур туркусу» [6], в українській традиції є цілий цикл пісень, які співали коровайниці під час вироблення короваїв, шишок, калачів.

*«Короваю-раю,
Я ж тебе й убираю*

У розові квіти,

Щоб любилися діти» [7, с. 70].

Також важлива роль води, зерна; часто зустрічаємо згадки про курей, яких дарують молодим, їдять у першу шлюбну ніч; благословення батьків і громади.

Цікавим моментом, який є в багатьох культурах, є сакральні плачі та причитання матері, яка віддає дочку до чужого дому, і самої молодої, яка прощається з дівочтвом, вільним життям і батьками. Сумні мотиви, що були невід'ємним складником весілля, супроводжують і доповнюють процес ініціації молодих (символічна смерть в одному статусі та народження в іншому). Це добре видно як у літературному компоненті весільного фольклору, так і в музичному (протяжні мінорні мелодії) Але з кожним десятиліттям «сумна» частина обряду скорочується, поступаючись розважальному сегменту. Так, у селі Шевченкове Кілійського району Одеської області К. Смалем зафіксовано пісню:

«А в городі під калиною (2)

Плаче мати за дитиною:

– Дала дочку не на год, не на два (2),

Людям поміч, а мені – нема.

Люди будуть посилатися, (2)

А я стара – спотикається.

Йду по воду – спотикаюся, (2)

Дрібними слізоньками вмиваюся.

Та й неповні відра набирала, (2)

Слізоньками я їх доливала [7, с. 137].

Подібність обрядового фольклору в українській, болгарській, російській традиціях можна пояснити тим, що вони мають загальнослов'янську основу; збережені символи, ідеї, атрибути (обрядовий хліб, вода, зерно, ритуальні жертвопри-

ношення) містять залишки ідеї язичницького культу. Тому наявність спільних елементів у цих культурах важко назвати запозиченням. А українсько-молдавські, українсько-гагаузькі стосунки, що залишили слід у культурі, потребують детального вивчення й аналізу.

Якщо говорити про музику, яка в усіх традиціях є обов'язковим елементом весільного дійства (музиканти дуже цінувалися, їх замовляли заздалегідь), то її роль всюди однакова: вокальна музика – це оспівування етапів та елементів обряду, вираження почуттів дійових осіб (плачі нареченої), створення відповідної атмосфери; інструментальна – супровід танців, ритуалів, де відсутні співи (зустріч, проводи гостей). Вокальна музика весільного дійства етнічних українців Південної Бессарабії не зазнала істотних змін і впливів культури інших етносів (лише літературний складник). Натомість в інструментальній музиці часто можна почути вплив молдавської, болгарської, російської, радянської та єврейської музики.

Доволі розповсюдженими є молдавські та болгарські танці. З точки зору хореографічних рухів варіант, що виконується в українських селах, є спрощеним відносно варіанта, що побутує серед молдован. Усі стають у коло, беруться за руки, зігнуті в ліктях, рідше – за плечі та танцюють, рухаючись по колу. Танець супроводжують молдавські народні мелодії (танець «Жок») [2; 3].

Популярними є інструментальні версії міських пісень, створених на початку ХХ ст. в Російській імперії та СРСР. Російська матроська пісня «Яблочко», «Цыганочка», вальси, кадрили, марш «Прощание славянки» (при зустрічі молодих) міцно ввійшли до репертуару бессарабських весільних музикантів. Особливо популярними в середині ХХ ст. стала відомі клезмерські мелодії «Сім-сорок», «Nava Nagila».

Висновки. Весільна обрядовість етнічних українців Південної Бессарабії в основі є загальноукраїнською та не зазнала надмірного впливу культур сусідніх народів. Етнічні українці запозичити деякі елементи весільного дійства молдавської, болгарської, гагаузької культур, але водночас зберегти самобутність весільного обряду. Незважаючи на те що на одній території проживають різні народи, частка міжетнічних шлюбів доволі низька; відносини між представниками будуються на економічному ґрунті, не торкаючись базових засад культури. Попри незначну кількість комунікацій, у весільному

обряді українців і молдован зафіксовано спільні речі: інститут нанашок, роль боярів і дружок, ставлення до хліба (обидва народи мають аграрну спрямованість господарства, а отже, і культури). Стосовно вокального складника культури музичний компонент залишається самотнім як в українців, так і в молдован. Інструментальна ж танцювальна музика молдован проникає в музичну традицію етнічних українців.

Щодо точок перетину між українською та болгарською, російською, гагаузькою культурами, то їх значно менше.

Опираючись на думку Я. Мироненка, можемо констатувати, що подальше вивчення фольклору моноетнічного суспільства має базуватися на тенденції об'ємності, започаткованій ще К. Квіткою. Тому перспективами розвитку цієї тенденції стосовно фольклору етнічних українців південної Бессарабії є такими:

Культуру етнічних українців Південної Бессарабії треба вивчати в комплексі з культурою сусідніх народів.

Щоб виокремити напливну частку фольклору, потрібно будувати дослідження на перетині різних наук, таких як історія, культурологія, соціологія, етнопсихологія, порівняльне музикознавство.

Порівняльне вивчення різних традицій, що дасть змогу зрозуміти суть, ідею фольклорних явищ «бессарабських» українців, є вектором подальших досліджень.

Отже, музична культура етнічних українців є, з одного боку, самотньою, з іншого – багатогранною та пов'язаною з традиціями сусідніх народів. Вона потребує подальшого комплексного вивчення для кращого розуміння витоків свого народу та його само ідентифікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдулаєва Г. Татарбунари – забуті сторінки ногайської історії. *Avdent*. 2017. 9 жовт. № 41 (982). С. 8.
2. Лисевич Н. Матеріали зі слів Н. Бойко, Г. Вахнован, с. Плахтійка. *З особистого архіву Лисевич Н.*
3. Лисевич Н. Матеріали зі слів М. Котович, Р. Пустовітенко, с. Новоселиця. *З особистого архіву Лисевич Н.*
4. Лисевич Н. Матеріали зі слів К. Назаренко, с. Новоселиця. *З особистого архіву Лисевич Н.*
5. Мироненко Я.П. Молдавско-украинские связи в украинском фольклоре: история и современность. Кишинев : Штиинца, 1988. 144 с.

6. Покровская Л.А. Жанровая классификация гааузских народных песен. *Revista de etnologie și culturologie*. Chișinău, 2008. Vol. 4. P. 124–128.

7. Смаль К. Просили батько, просили мати: запис весілля в с. Шевченкове Кілійського району Одеської області / записали В. Шаргородська і К. Смаль, упоряд. та нотографія К. Смаля. Чернівці : Зелена Буковина, 2005. 144 с.

8. Телеуця В. Весільний обряд українців Придунав'я. *Фольклористичні зошити* : збірник наукових праць. Луцьк : Твердиня, 2008. Вип. 11. С. 8.

REFERENCES

1. Abdulajeva Gh (2017) Tatarbunary – zabuti storinky noghajsjkoi istoriji [Tatarbunary are forgotten pages of Nogai history]. Avdent. no. 41, p. 8.

2. Lysevych N.(2020) *Materialy zi sliv N. Bojko, Gh. Vakhnovan, s. Plakhtijivka* [Materials from the words of N. Boyko, G. Vakhnovan, p. Plakhtiyivka] (unpublished).

3. Lysevych N. (2020) *Materialy zi sliv M. Kotovych, R. Pustovitenko, s. Novoselycja* [Materials from the words of M. Kotovych, R. Pustovitenko, p. Novoselytsia] (unpublished).

4. Lysevych N(2020) *Materialy zi sliv K. Nazarenko, s. Novoselycja* [Materials from the words of K. Nazarenko, p. Novoselytsia] (unpublished).

5. Mironenko Ya. P. (1988) *Moldavsko-ukrainskie svyazi v ukrainskom fol'klore: istoriya i sovremennost'* [Moldovan-Ukrainian relations in musical folklore: history and modernity]. Chisinau: Shtiintsa (in Russian).

6. Pokrovskaja L.A. (2008) Zhanrovaja klassyfykacyja ghaauzskykh narodnykh pesen. [Genre classification of Gaauz folk songs]. *Journal of Ethnology and Culturology*, vol. 4, pp. 124–128.

7. Smalj K. (2005) *Prosyly batjko, prosyly maty: zapys vesillja v s. Shevchenkove Kilijskoghho rajonu Odesjkoji oblasti* [The father asked, the mother asked: a wedding record in the village. Shevchenkove, Kiliya district, Odessa region]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna (in Ukrainian).

8. Teleucja V. (2008) Vesiljnyj obrjad ukrajinciv Prydunav'ja [Wedding ceremony of Ukrainians of the Danube region]. *Folklore notebooks: collection. Science. ave.*, vol. 11, p. 71.